

פרשת שמות התשפ"ד

ari.kahn@biu.ac.il

הרב ארי דוד קאהן

1. שמות פרק א פסוק ו - כב (פרשת שמות)

(ו) גִּמַּת יוֹסֵף וְכָל-אֶחָיו וְכָל הַדּוֹר הַהוּא: (ז) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצֻמוּ בְמֵאֵד מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם: פ (ח) וַיִּקָּם מֶלֶךְ-חֲדָשׁ עַל-מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא-יָדַע אֶת-יְוֹסֵף: (ט) וַיֹּאמֶר אֶל-עַמּוֹ הַזֶּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מִמֶּנּוּ: (י) הִבֵּה נְתַחֲפָמָה לּוֹ פַרְוֵי-רֶבֶה וְהִיָּה כִּי-תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסֶף גַּם-הוּא עַל-שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם-בָּנוּ וְעָלָה מִן-הָאָרֶץ: (יא) וַיִּשְׂמְוּ עָלָיו שְׂרֵי מָסִים לְמַעַן עֲנֹתוּ בְסִבְלָתָם וַיִּבְּנוּ עָרֵי מִסְכְּנוֹת לַפְרֹעָה אֶת-פְּתָחַם וְאֶת-רַעְמֶסֶס: (יב) וַכֹּאשֶׁר יַעֲנֶה אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וַכֵּן יִפְרֹץ וַיִּקְצֹוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (יג) וַיַּעֲבֹדוּ מִצְרַיִם אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרָד: (יד) וַיִּמְרְרוּ אֶת-חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֶמֶל וּבִלְבָבוֹת וּבְכָל-עֲבֹדָה בַשָּׂדֶה אֶת כָּל-עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר-עֲבָדוּ בְּהֵם בְּפָרָד: (טו) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמַיְלָדַת הָעֵבְרִית אֲשֶׁר שָׁם הָאִחַת שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשְּׂנִית פּוּעָה: (טז) וַיֹּאמֶר בְּיַלְדָּכֶן אֶת-הָעֵבְרִיּוֹת וַרְאִיתִן עֲלֵיהֶן אֲבָנִים אִם-כֵּן הוּא וְהַמָּתָן אֹתוֹ וְאִם-בֵּית הוּא וְחַיָּה: (יז) וַתִּירָאן הַמַּיְלָדֹת אֶת-הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶן מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַתִּסְתַּיֵּן אֶת-הַיְלָדִים: (יח) וַיִּקְרָא מֶלֶךְ-מִצְרַיִם לְמַיְלָדַת וַיֹּאמֶר לָהּ מִדּוּעַ עָשִׂיתִן הַדָּבָר הַזֶּה וַתִּסְתַּיֵּן אֶת-הַיְלָדִים: (יט) וַתֹּאמְרָן הַמַּיְלָדֹת אֶל-פְּרֹעָה כִּי לֹא כִנְשִׁים הַמִּצְרַיִת הָעֵבְרִית כִּי-חַיֹּת הֵנּוּ בְטֶרֶם תָּבֹא אֲלֵהֶן הַמַּיְלָדֹת וַיִּלְדוּ: (כ) וַיִּטֵּב אֱלֹהִים לְמַיְלָדַת וַיִּירָב הָעָם וַיַּעֲצֻמוּ מְאֹד: (כא) וַיְהִי כִּי-יִרְאוּ הַמַּיְלָדֹת אֶת-הָאֱלֹהִים וַיַּעַשׂ לָהֶם בְּתִים: (כב) וַיִּצְוּ פְּרֹעָה לְכַלְעֲמוֹ לֵאמֹר כָּל-יֶחֱבֹן הַיְלֹוד הַיִּזְרָה תִּשְׁלִיכֶהוּ וְכָל-הַבֵּת תִּחְזִין: פ

They were filled with loathing because of the Children of Israel.

2. בראשית פרק כז פסוק מו (פרשת תולדות)

(מו) וַתֹּאמֶר רַבֵּקָה אֶל-יַצְחָק קַצְחֵק קַצְחֵי בְּסִי מִפְּנֵי בְנוֹת חַת אִם-לָקַח יַעֲקֹב אִשָּׁה מִבְּנוֹת-חַת כְּאֵלֶּה מִבְּנוֹת הָאָרֶץ לָמָּה לִי טִיִּים:

3. רש"י בראשית פרק כז פסוק מו (פרשת תולדות)

(מו) קצתי בחיי - מאסתי בחיי:

4. במדבר פרק כב פסוק ב - ג (פרשת בלק)

(ב) וַיֵּרָא בְּלָק בֶּן-צְפּוֹר אֶת כָּל-אֲשֶׁר-עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי: (ג) וַיִּגֵּר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב-הוּא וַיִּקָּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

5. רש"י שמות פרק א פסוק יב (פרשת שמות)

ויקצו - קצו בחייהם. ורבותינו דרשו כקוצים היו בעיניהם:

6. רש"י במדבר פרק כב פסוק ג (פרשת בלק)

ויקץ מואב - קצו בחייהם:

7. רשב"ם שמות פרק א פסוק יב (פרשת שמות)

ויקצו - בחייהם, כמו קצתי בחיי. וכן אשר אתה קץ מפני שני מלכיה:

8. רשב"ם במדבר פרק כב פסוק ג (פרשת בלק)

ויקץ מואב - בחייו, כמו קצתי בחיי:

9. ספורנו במדבר פרק כב פסוק ג (פרשת בלק)

ויקץ מואב. המון מואב קצו בחייהם מפני בני ישראל השוללים אותם:

10. תורת משה שמות פרק א פסוק יב (פרשת שמות)

ויקצו מפני בני ישראל. י"ל שזה שהיו בני ישראל לקוץ בעיני מצרים, עשה הקדוש ברוך הוא כדי שלא יתאוו המצרים לענות את נשי בני ישראל רק שלומית בת דברי היתה מקשטת עצמה בדברים משא"כ שארי הנשים היו כשרות, ועי"ז לא שלטו בגופן, ולא כמו שחשבו אומות העולם (כדאיתא

ברש"י פ' פנחס כ"ו ה'), ורק אח"כ כשנתן הקדוש ברוך הוא תן בעיני מצרים כתיב (לקמן י"א ג') האיש משה גדול מאוד, ואז היו יראים מחמת מוראו הגדול להרע כזאת.

11. תורת משה במדבר פרק כב פסוק ג (פרשת בלק)

ויקץ מואב מפני בני". הנה כבר כתבנו במק"א כי ויקוצו מצרים מפני בני", הקדוש ברוך הוא עשה זאת כדי שיהיו בנות ישראל מאוסות כקוצים בעיני המצריים כדי שלא ישלטו בנשותיהם, עד לבסוף נתן הקדוש ברוך הוא תן העם בעיני מצרים, וה"נ לא נעלם מבלק עצה להכשילם בבנותיהם כאשר עשה באמת לבסוף בעצת בלעם, רק ויקץ מואב מפני בני", שהבנות לא ישמעו לזנות עם בני" כל זמן שהם באמונת ישראל, ולא שיער בעצמו שכל כך גדול יצר התאוה יבער באנשי העם להשתחוות לפעור כדי שתשמע לו, זה לא שיער, אמנם כל הגדול מחבירו בקדושה יצרו גדול הימנו (סוכה נ"ב ע"א), ואמר אביי (שם) אלו הוה מאן דסני לי לא הוה מצי מוקים אנפשי, ע"כ אחר שראה בלעם בנבואתו מקור מתצב קדושת ישראל הבין שאם ת"ו יבער בהם אש היצה"ר לא יוכלו לעמוד על עצמם ויפערו לפעור ויהפכו דתם רח"ל, ע"כ אמר איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך, עצה אשר יהפך העם הזה ויהיו עמך. ומ"מ סיים ואמר באחרית הימים, כי מיד ולאלתר לא יפערו לפעור באמת אלא לבזוי, ועכ"פ יהי' הבנות מוטעות ויזדקקו להם ולא יקוצו מפני בני", אך באחרית הימים אביקו בי' כי תסיר בנך מאחרי.

12. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יא עמוד א

היינו דאמר רבי אלעזר: מאי דכתיב "כי בדבר אשר זדו עליהם" — בקדירה שבישלו, בה נתבשלו. מאי משמע דהאי "זדו" לישנא דקדירה הוא — דכתיב: "ויזד יעקב נזיד". אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי סימאי: שלשה היו באותה עצה: בלעם, ואיוב, ויתרו. בלעם שיעץ — נהרג, איוב ששמתק — נידון בפיסורין. יתרו שברח — זכו מבני בניו וישבו בלשכת הגזית, שנאמר: "ומשפחות סופרים יושבי יעבץ תרעתים שמעתיים שוכתיים המה הקינים הבאים מחמת אבי בית רכב", וכתיב: "ובני קיני חתן משה וגו'".

13. שמות רבה (וילנא) פרשה א סימן ט (פרשת שמות)

(שמות י"ח:י"א): כי בדבר אשר זדו וגו', בקדירה שבישלו, בה נתבשלו, אמר רבי חייא אמר רבי סימון, שלשה היו באותה עצה, בלעם, ואיוב, ויתרו. בלעם שיעץ, נהרג. איוב ששמתק, נידון בפיסורין. יתרו שברח, זכו מבני בניו וישבו בלשכת הגזית, דכתיב (דברי הימים א ב':נ"ה): ומשפחות סופרים יושבי יעבץ תרעתים שמעתיים שוכתיים המה הקינים הבאים מחמת אבי בית רכב וגו', וכתיב (שופטים א':ט"ז): ובני קיני חתן משה עלו מעיר התמרים את בני יהודה. ועלה מן הארץ, ועלינו לא נאמר אלא ועלה, אמר רבי אבא בר כהנא פאדם שמקלל עצמו ותולה קלתו באחרים.

14. שמות פרק יח פסוק י - יא (פרשת יתרו)

(י) ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה אשר הציל את העם מתחת יד מצרים: (יא) עתה ילעתי כי גדול ה' מכל האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם:

15. רש"י שמות פרק יח פסוק יא (פרשת יתרו)

אשר זדו - אשר הרשיעו. ורבותינו דרשוהו לשון (בראשית כה כט) ויזד יעקב נזיד, בקדירה אשר בשלו בה, נתבשלו:

16. העמק דבר שמות פרק א פסוק יב (פרשת שמות)

ויקוצו מפני בני ישראל. עוד היו מקצה חייהם שראו החשובים שבהם, אנשים גדולי הערך, והיו נחשבים המצרים לנגדם כפחותי הערך וכקוצים, וכן הפי' בס' במדבר ריש פ' בלק. וגם זה להיפך ממה שהיה בראשונה ששמחו מצרים בחכמת ישראל כמש"כ בס' בראשית מ"ה ט"ז, אבל כשרצה ה' היטה דעת מצרים לשנא את ישראל בשביל חכמתם והשתדלו להקטין דעתם ע"י דירה דחוקה כמבואר להלן ג' ז' וט', ובס' דברים פ' ביכורים [כ"ו ז'] כתיב ואת לחצנו זה הדחק ע"ש:

17. בראשית פרק מה פסוק טז (פרשת ויגש)

והקל נשמע בית פרעה לאמר באו אחי יוסף ויטיב בעיני פרעה ובעיני עבדיו:

פרדס יוסף שמות פרק א פסוק יב (פרשת שמות)

[יד] ויקצו מפני בני ישראל. י"ל הפנים של יהודי היו למו לחרפה, וכמו שאמרו במדרש [איכ"ר א, ל"ט] ועבודה זרה (כ"ו ע"א) בב' נשים זונות דאמרה אחת פניך כפני יהודית, ואחר שנתפייסה אמרה חברתה על הכל אני מוחלת לך רק על מה שאמרת שפני כיהודית אינני מוחלת לך. וגם היום במקומות רבים פני יהודי עם זקן ופאות ללעג, וזה פירוש בתהלים (פ, ז) תשימנו מדון לשכנינו, ועיין לקמן [אות כ"א ול"ח] מזה:

18. שמות פרק ב פסוק יד - כב (פרשת שמות)

(יד) ויאמר מי שמך לאיש שר ושפט עלינו הלהרגני אתה אמר פאשר הרגת את המצרי ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר: (טו) וישמע פרעה את הדבר הזה ויבקש להרג את משה ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ מצרים וישב עלהבאר: (טז) ולכהן מדון ויבע פגות ומבאנה ומדלנה וממלאנה את הרהטים להשקות צאן אביהו: (יז) ויבאו הרעים ויגרשוים ויקם משה וישישון וישק את צאנם: (יח) ומבאנה ארעואל אביהו ויאמר מדוע מהרתו בא היום: (יט) ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד הרעים וגם דלה דלה לנו וישק את הצאן: (כ) ויאמר אל בנתיו ואני למה זה עזבתו אתה איש קראו לו ויאכל לתם: (כא) ויואל משה לשבת אתה איש ויתן את צפרה בתו למשה: (כב) ותלד בן ויקרא את שמו גרשם כי אמר גר היתי בארץ נכריה: פ

19. שמות פרק ב פסוק כג - כה (פרשת שמות)

(כג) ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנהו בני ישראל מן העבדה וינעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבדה: (כד) וישמע אלהים את נאקתם ויזכר אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב: (כה) ויבא אלהים את בני ישראל וישאל וינדע אלהים: ס

20. שמות פרק ג (פרשת שמות)

(א) ומשה הנה רעה את צאן יתרו חתנו פקו מדון וינהג את הצאן אתר המדבר ויבא אל הר האלהים חרבה: (ב) ויבא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בוער באש והסנה איננו אכל: (ג) ויאמר משה אסרה גא ואראה את המראה הגדל הזה מדוע לא יבער הסנה: (ד) ויבא ה' כי סר לראות ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר משה ויאמר הגני: (ה) ויאמר אל תקרב הלם של נועלי מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא: (ו) ויאמר אנכי אלהי אביך אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב ונסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלהים: (ז) ויאמר ה' ראה ראיתי את עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את מצריים: (ח) וארד להצילן מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ שהוא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הפנעני והחתי והאמרי והפרזי והחני וחיבוסי: (ט) ועתה הנה צעקת בני ישראל בראה אלי וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לתצים אתם: (י) ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי מצרים: (יא) ויאמר משה אל האלהים מי אנכי כי אגיד אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל מצרים: (יב) ויאמר פני אהנה עמך ונהלך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם מצרים מעבדון את האלהים על ההר הזה: (יג) ויאמר משה אל האלהים הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרתי להם אלהי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמנו מה אמר אלהים: (יד) ויאמר אלהים אל משה אהנה אשר אהנה ויאמר זה תאמר לבני ישראל אהנה שלחני אליכם: (טו) ויאמר עוד אלהים אל משה זה שמך לעולם ונה זכרי לדר דר: (טז) לך ואספת את זמני ישראל ואמרת אלהם ה' אלהי אבותיכם נראה אלי אלהי אברהם יצחק ויעקב לאמר פקד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים: (יז) ואמר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ הפנעני והחתי והאמרי

וְהִפְרִיזוּ וְהִתְנִי וְהִיבֹסוּ אֶל־אֶרֶץ זְבַת חֶלֶב וּדְבָשׁ: (יח) וְשָׁמְעוּ לְקֹלָהּ וּבָאֲתָה אִתָּהּ וְזָקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְאָמְרָתֶם אֵלָיו הִ' אֱלֹהֵי הָעִבְרִיִּים נִקְרָה עָלֵינוּ וְעַתָּה גִלְכָּה־נָּא דַרְךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבַּחַהּ לָהּ אֱלֹהֵינוּ: (יט) וְאָנֹכִי יִדְעֵתִי כִּי לֹא־יִתֶּן אֶתְכֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהֵלֵךְ וְלֹא בִּיגְד חֻזְקָה: (כ) וְשָׁלַחְתִּי אֶת־יָדִי וְהִפִּיתִי אֶת־מִצְרַיִם בְּכָל־נִפְלְאוֹתַי אֲשֶׁר אֲעֲשֶׂה בְּקִרְבּוֹ וְאֶחְרִי־כֵן יִשְׁלַח אֶתְכֶם: (כא) וְנָתַתִּי אֶת־תְּנוּ הָעַם־הַזֶּה בְּעֵינַי מִצְרַיִם וְהָיָה כִּי תִלְכוּן לֹא תִלְכוּ רִיקָם: (כב) וְשָׁאַלָה אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּהּ וּמִגֵּרַת בֵּיתָה פְּלִי־כֶסֶף וְכָלִי זָהָב וְשִׁמְלַת וְשִׁמְתֶם עַל־בְּנֵיכֶם וְעַל־בְּנֹתֵיכֶם וְנִצַּלְתֶם אֶת־מִצְרַיִם:

21. בראשית פרק טו פסוק יג - יד (פרשת לך לך)

(יג) וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יְדַע תְּדַע כִּי־גֵר אֶהְיֶה זָרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא־לָהֶם וְעִבְדוּם וְעַנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: (יד) וְגַם אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּן אֶנְכִי וְאַחֲרֵי־כֵן יֵצְאוּ בְּרַקֶּשׁ גָּדוֹל:

22. חזקוני שמות פרק ג פסוק כא (פרשת שמות)

לא תלכו ריקם כי הם יעניקו לכם מג' מינים כסף וזהב ושמות לקיים יצאו ברכוש גדול דוגמת הענקת עבד צאן גרן ויקב.

23. הכתב והקבלה שמות פרק ג פסוק כא (פרשת שמות)

לא תלכו ריקם. בידיים ריקנים בלתי קבלת שכר על עבודתכם זה שנים רבות (פערגאבענס) דומיא כי עתה ריקם שלחתי (ויצא ל"א).

24. צידה לדרך שמות פרק ג פסוק כב (פרשת שמות)

ולו נראה לפרש ושאלה אשה משכנתה פירושו כפשוטו בתורת שאלה ואין כאן איסור גניבת דעת כיון שגופם של מצריים היה מותר לאבד בגזירת השם ית' שמתו בכוריהם והאחרים נטבעו בים, ק"ו שמותר לאבד ממנו. ועוד י"ל כיון שהם עשו שלא כהוגן שהוסיפו על הגזירה של בין הבתרים כמ"ש לעיל (ב, יד), אף אנו נעשה להם שלא כהוגן. ודרך זה כבושה וסלולה בגמרא בהרבה מקומות

25. מדרש הגדול שמות פרק ג פסוק כב (פרשת שמות)

ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה. זו מצות עשה. אמר ר' עקיבה שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכשחטאו ניטלו מהן וחזרו למקומן. תורה, דכתיב ואתנה לך את לוחות האבן (שמות כד, יב) ואומר כי מן השמים דברתי עמכם (שם כ, כב). וכשאדם למד פרק ושכחו לשמים הוא עולה, דכתיב התעיף עיניך בו ואיננו כי עשה יעשה לו כנפים כנשר יעוף השמים (משלי כג, ה). ותחלת ישראל, דכתיב ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר (יהושע כד, ג) וכשחטאו ויגלם מעבר לנהרי כוש (צפניה ג, י). ובזת מצרים, וכשחטאו עלה שישק מלך מצרים ולקח את אוצרות בית ה' (מ"א יד, כה - כו).

26. מדרש הגדול שמות פרק יא פסוק ג (פרשת בא)

ג) ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים גם האיש משה גדול מאד וגו'. יכול משה ואהרן לא נטלו מן הבזה, אפשר שיעברו על עשה ועל לא תעשה, ת"ל גם האיש משה גדול מאד בארץ מצרים, מלמד שהיו מפקידין אצלן פקדונות.

27. רשב"ם שמות פרק ג פסוק כב (פרשת שמות)

כלי כסף וכלי זהב - תכשיטין לכבוד החג שתהווגו במדבר, ושמתם אותם על בניכם:

28. תורת משה שמות פרק ג פסוק כב (פרשת שמות)

ושאלה אשה משכנתה וגו'. הודיעהו עתה כך, אחר שרצה מרע"ה להודיעו שמו הגדול שבו יעשה נפלאות גדולות עד אין חקר ומספר, וידע שזה איננו שלם כל זמן שהניצוצות הקדושות משוקעים, וכל זמן שלא יצאו כל צבאות ד' מארץ מצרים לא יהיה זה, ע"כ הודיעהו ושאלה אשה וגו' כלי כסף וכלי זהב וידוע דהיינו הניצוצות הקדושות אשר ליקט יוסף את כל הכסף והביאום למצרים והם אשר הוציאו ישראל בוינצלו את מצרים², וזה שהודיע הקדוש ברוך הוא למרע"ה עתה.

29. חומש מסורת הרב שמות 35

— And I will put this people's favor in the eyes of the Egyptians, and it will come to pass that when you go, you will not go empty handed. God reveals this detail to Moses well before the liberation has even commenced, because this promise was an integral part of the Israelites' liberation from slavery. A slave has no rights of acquisition—everything that the slave owns belongs to the master (see *Pesachim* 88b). The fact that the Egyptians would allow the Israelites to acquire their own possessions clearly demonstrates their newly freed status. Furthermore, the freeing of slaves is often a degrading experience for the slave, since he is penniless when he leaves his master. Gifts are given only to one who is respected. Not only will the Israelites be freed from slavery, but they will be respected by the Egyptians. (*Siach Hagrid Haggadah*, p. 47)

30. שמות פרק ד (פרשת שמות)

(יג) וַיֹּאמֶר בְּי אֲדֹנָי שְׁלַח-נָא בְּיִדְ-תְּשַׁלַּח: (יד) וַיִּסְר-אֶפֶי ה' בְּמִנְשָׁה וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶהְרֵן אֶחָיִךְ הַלְוִי יִדְעָתִי כִּי-דָבָר יִדְבַר הוּא וְגַם הַגֵּה הוּא יֵצֵא לְקִרְאָתְךָ וְרָאָךְ וְשָׁמַח בְּלִבּוֹ: (טו) וְדַבַּרְתָּ אֵלָיו וְשָׁמַתְּ אֶת-הַדְּבָרִים בְּפִיו וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם-פִּיךָ וְעִם-פִּיֶהוּ וְהוֹרִיתִי אֶתְכֶם אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: (טז) וְדַבַּר-הוּא לָךְ אֶל-הָעַם וְהִנֵּה הוּא יִהְיֶה-לָּךְ לְפֶה וְאַתָּה תִּהְיֶה-לּוֹ לְאֱלֹהִים: (יז) וְאַתָּה-תִּמְטֶה הַיּוֹם תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה-בּוֹ אֶת-הָאֱתָת: פ (יח) וַיִּלְךָ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב וַאֲלֵי-יִתְרַח חֲתָנּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ אֲלֶכָה נָא וְאֲשׁוּבָה אֶל-אֶתִי אֲשֶׁר-בְּמִצְרַיִם וְאַרְאֶה הַעוֹדֶם חַיִּים וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה לָּךְ לְשָׁלוֹם: (יט) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר לֵאמֹר לָךְ שָׁב מִצְרַיִם כִּי-מָלְתוּ כָל-הָאֲנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת-נַפְשְׁךָ: (כ) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-אִשְׁתּוֹ וְאֶת-בָּנָיו וַיִּרְכַּבְם עַל-הַחֲמֹר וַיָּשָׁב אֶרְצָה מִצְרַיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-מִטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ:

31. שמות פרק ה פסוק א - ג (פרשת שמות)

(א) וְאַחֲרַי בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל-פְּרֹעֶה כֹּה-אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח אֶת-עַמִּי וַיִּחַגּוּ לִי בַמִּדְבָּר: (ב) וַיֹּאמֶר פְּרֹעֶה מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקִלְוֹ לְשַׁלַּח אֶת-יִשְׂרָאֵל לֹא יִדְעָתִי אֶת-ה' וְגַם אֶת-יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח: (ג) וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי הָעִבְרִים נִקְרָא עַלְיֵנוּ גִלְכָה נָא דַרְדָּר שְׁלֵשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבַּחַה לָהּ אֱלֹהֵינוּ פֶּן-יִפְגְּעוּנוּ בַּדְּבָר אֹו בַחֲרָב:

32. שמות פרק ה פסוק כ - כא (פרשת שמות)

(כ) וַיִּפְגְּעוּ אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן נֹצְקִים לְקִרְאָתְכֶם בְּצִאתְכֶם מֵאֶת פְּרֹעֶה: (כא) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם יִרְא ה' עֲלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט אֲשֶׁר הִבְאִשְׁתֶּם אֶת-רִיחֵנוּ בְּעֵינֵי פְרֹעֶה וּבְעֵינֵי עַבְדָּיו לְתַת-חֲרָב בְּיָדְכֶם לְהַרְגֵנוּ:

They said to them, "May Hashem look upon you and judge, for you have befouled us in the eyes of Paroh and in the eyes of his servants to give them a sword to kill us."

(*Befouled us* | *הִבְאִשְׁתֶּם אֶת רִיחֵנוּ* – Literally: "made our odor stink", but the term is idiomatic, referring to making one offensive to another. See R. D"Z Hoffmann that it is basically opposite in meaning to the phrase "מָצָא חֵן", to find favor.)

33. בראשית פרק לד פסוק ל (פרשת וישלח)

(ל) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-שָׁמְעוֹן וְאֶל-לוֹי עֲכַרְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישְׁנִי בִישָׁב הָאָרֶץ בְּפִנְעֵנִי וּבִפְרֹזִי וְאֲנִי מְתִי מְסֻפָּר וְנֹאֲסָפוּ עָלַי וְהַלְוִי וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי:

Yaakov said to Shimon and Levi, "You have caused me trouble, making me repugnant to those who dwell in the land, the Canaanites and the Perizites. And I am but few men; if they gather upon me and strike me, I and my house will be destroyed!

(*Making me repugnant* | *לְהַבְאִישְׁנִי* – Literally: "to make me reek".)

34. שמות פרק יא פסוק א - ג (פרשת בא)

(א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה עוֹד גָּדַע אֶחָד אָבִיא עַל-פְּרֹעֶה וְעַל-מִצְרַיִם אַחֲרַי-כֵּן יִשְׁלַח אֶתְכֶם מִזֶּה כְּשִׁלְחוֹ כָלָה גְרֵשׁ יִגְרַשׁ אֶתְכֶם מִזֶּה: (ב) דַּבַּר-נָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיִּשְׁאָלוּ אִישׁוֹ מֵאֵת רַעְיוֹהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רַעְיוֹתָהּ כָּל-י-

כֶּסֶף וְכֹלֵי זָהָב: (ג) וַיִּתֵּן ה' אֶת־תְּנוּ הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם גַּם | הָאִישׁ מֹשֶׁה גָּדוֹל מְאֹד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
בְּעֵינֵי עַבְדֵי־פְרַעֲהַ וּבְעֵינֵי הָעָם:
חומש מסורת הרב שמות 83

Unique to Egypt was the fact that they respected Moses as a human being, not a super-being. The Egyptians, being pagans, could have deified him as they did the Pharaohs (see Rashi on 7:15), but instead they looked upon Moses not as a god in a pantheon, but as an איש. It was the first time in pagan history that a "man" was considered "great." (Yair Kahn Haggadah)

35. שמות פרק יג פסוק יז - יח (פרשת בשלח)

(יז) וַיְהִי בַשְּׁלַח פְּרַעֲהַ אֶת־הָעָם וְלֹא־נָתַם אֱלֹהִים דָּרָךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹהִים פְּנֵי־יְנַתֵּם הָעָם בְּרֹאֲתָם מִלַּחְמָה וְשָׁבוּ מִצְרַיִמָּה: (יח) וַיִּסָּב אֱלֹהִים | אֶת־הָעָם דָּרָךְ הַמִּדְבָּר יַם־סוּף וַחֲמֹשִׁים עָלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

36. מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי (אפשטין-מלמד) שמות פרק יג פסוק יט (פרשת בשלח)

ויקח משה את עצמות יוסף עמו בוא וראה כמה חביבות מצות על משה רבינו שכל ישראל עסיקין בבזה שלמצרים ומשה עסוק במצוה ועליו הוא אומר חכם לב יקח מצות (מש' י ח)

37. ספורנו שמות פרק יג פסוק יט (פרשת בשלח)

(יט) ויקח משה את עצמות יוסף עמו. בהיותו אז נשיא הדור:

כי השבע השביע את בני ישראל. והנה חיוב הדור מוטל על נשיאו:

38. שפתי כהן שמות פרשת בשלח ד"ה יג, יט

עוד לפי שיוסף ניבא על משה שאמר שהגואל הראשון שיבוא ויאמר לכם בלשון פקידה כפולה הוא הגואל, וזהו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקוד פקוד מי שיאמר פקוד והעליתם, לא אמר ועליתם אלא והעליתם ביוצא לשני. ובמדרש (שם) מפני מה לא צוה לבניו, אמר יוסף אבי בא לרצונו ואני העליתיהו, אני ירדתי בעל כרחי, בבקשה מכם ומשביע אני עליכם שממקום שגנבתוני לשם תחזירוני, אם כן לזה אמר ויקח משה את עצמות יוסף, למה משה כי השבע השביע את בני ישראל והעליתם ממקום שגנבתוני לשם תחזירוני, לא הקפיד אלא על העלאה לא על הלקיחה, ומה שדרשו ז"ל (סוטה י"ג ב) אין המצוה נקראת אלא על שם גומרה מצאו מקום לדרוש, והיה ארונו של יוסף מהלך מאליו, לפי שהיה של מתכת וכבד להוליכו, וכדי שלא להטריחם היה הולך מאליו:

39. משלי פרק י פסוק ח

חכם־לֵב יִקַּח מִצְוַת וְאֲנִיל שְׁפָתַיִם יִלְבָּט:

40. תורת משה שמות פרק יג פסוק יט (פרשת בשלח)

ויקח משה את עצמות יוסף עמו. הנה בסוטה בפ"ק (י"ג ע"א) א"ל חכם לב יקח מצות, זה משה, בא וראה כמה חביבות מצות על משה רבינו שכל ישראל עסקו בביזה והוא נתעסק במצות, דהיינו שלקח עמו עצמות יוסף. יל"ד לשון מצות, דהיינו לשון רבים, וגם אי' במכילתא חכם לב יקח, אין קיחה אלא כסף, וזה הלשון מחוסר הבנה, הלא משה לא לקח כסף. ויש מגיחים בכסף דהיינו שלקח מצות תחת כסף. ונראה לפרש דוודאי אין שייך להאשים את ישראל שלקחו הכסף, הלא מצווים ועומדים היו על עסק הביזה, כמו שנאמר דבר נא באזני העם וכו', ואף שהי' שבועת יוסף עליהם, מ"מ כיון שהי' כאן משה שעסק במצוה ההיא בזה יצאו ידי שבועה, לכן נתעסקו הם בביזה, ומה שלא עסק משה בביזה, הלא אין לו רשות ליטול, דבשלמא ישראל נטלו שכר עבודה, ואף ששבט לוי לא הי' בעבודה, מ"מ הי' עליהם עבודת המלך להורות לעם הדת חוקי המלכות וראוי להם ליתן שכר, אבל משה בנעוריו הי' בן מלך ואח"כ לא הי' במצרים א"כ אין לו רשות ליטול מביזה לכן עסק בעצמות יוסף, עי"ז הי' ישראל עוסקים בביזה, נמצא שע"י משה נתקיימו שתי מצות, אחד עצמות יוסף,

שנית שע"י הי' יכולים ליקח ביזה יותר, ומדויק שפיר לשון מצות, לשון רבים, דהיינו שנים, וגם לשון מכילתא מדויק שפיר אין קיחה אלא כסף, דהוא גרם שיוכלו ישראל ליקח את כסף מצרים תחת אשר יקחו העצמות.

ויש לומר עוד דהובא בש"ע יו"ד (סי' רל"ו ס"ו) אם שני בני אדם נשבעים זה לזה אם אחד לא קיים שבועתו שהבטיח לחבירו אז חבירו אין מחויב לקיים את שבועתו, והנה יוסף אמר והעליתם את עצמותי מזה "אתכם", ודחז"ל שהשביע אותם שיקחו עצמותיו עם עצמות שאר השבטים (מובא ברש"י), ומשה לא נטל אלא עצמות יוסף, ועצמות שאר השבטים נשאו ישראל, ואי' בסוטה (שם) שלא הי' יודעים היכן עצמות יוסף קבורים עד שעמד משה על שפת נילוס עיין שם, ממילא אם לא הי' משה שטרח ליקח עצמות יוסף גם הם לא היו לוקחים עצמות שאר השבטים, כיון שלא הי' אפשר לקיים כל השבועה שאמר "אתכם", נמצא שע"י משה נתקיימו שני מצות ודייק שפיר לשון מצות.

41. Shiur HaRav ZT'L on Parashat Bo

The Rav explained that God was manifesting the concept of "*Kophin oto ad sheyomar rotzeh ani*", we apply force to someone until the individual in question comes to the self realization that what is demanded of him is correct and he expresses his desire to comply. God wanted Paroh to recognize on his own the need to send the Jews out of Egypt and to comply with the demand of God. As Paroh said "Arise and leave from among my people, also you and also all of Bnay Yisrael" (Shemot 12:31). However the question remains: why did God prolong the stay of Bnay Yisrael? Could Paroh not have been made to realize this in a shorter interval?

The Rav further explained that God wanted Paroh not only to allow Bnay Yisrael to leave Egypt, but to come to **respect** them as well. As long as they were slaves, Paroh thought of them as **sub-human**. Chazal say on the verse of "Who is God (YHVH) that I shall listen to him" (Shemot 5:2) that Paroh searched through his chronicles and was not able to find the name of the God (YHVH) of Israel mentioned anywhere. What Chazal intended to indicate was that Paroh did not consider Bnay Yisrael a bona fide nation, therefore he saw fit to enslave them. The 10 plagues were intended to show Paroh that Bnay Yisrael were a great nation, more so than to punish him and Egypt. Paroh was made to realize that they were not a bunch of insignificant Hebrews, rather they were a great national entity. As the Torah says "And afterwards he shall send you out" (Shemot 11:1). It does not say I will take you out, rather Paroh will realize that you are a great nation and a significant entity and he will send you out.

Property ownership is an extremely important and fundamental right and principle according to the Torah. This is best illustrated by the law that one may defend his home and property from clandestine thieves (*Ba B'machteret*), and to struggle to protect them even to the extent of taking the life of the thief. Property, material possessions, gives a man self esteem and self value. It also commands respect from others. On the other hand, a slave has no property of his own, for whatever he acquires belongs to his master. God told Moshe that "When you shall leave, you shall not leave empty handed" (Shemot 3:21). **Had Bnay Yisrael left Egypt without material possessions and wealth, they would have still been looked on as slaves. Therefore God asked them to demand from the Egyptians items of value as payment for their years of service.** These items were to be taken from their neighbors and house mates, for they were the ones who had taken away their property and **self dignity** in the first place. (The Rav noted that when the Jews were liberated from the concentration camps after the Second World War, they went to the surrounding towns to retrieve their stolen property from the local populace who so eagerly took it from them.) "And I will give the **favor** of this people" etc. (ibid) The Egyptians will come to see you as a nation, a people with **dignity** and no longer look upon you as slaves. Some might have thought that the Egyptians chased the Jews out of Egypt because they had become lepers. The Torah tells us just the opposite: that **they left with tremendous self respect and dignity**. One aspect of this self respect **was their departing with great material wealth, Rechush Gadol.** "*V'nitzaltem Et Mitzrayim*" (Shemot 3:22): Rashi explains V'nitzaltem as derived from the verb to save. That is to say that you shall **save** something for yourself when you leave: you shall save your **dignity** and earn great **respect** in the eyes of the Egyptians. As it says that Moshe gained great respect in the eyes of the Egyptians and the house of Paroh (Shemot 11:3).

Shiur HaRav ZT'L on Parashat Bo

"And each woman shall ask from her neighbor and house mate silver vessels and gold vessels (V'sha'ala Isha M'shchenta Umigras Baysa)" (Shemot 3:22).

"Please speak to the people that each man should ask from his friend... ('Vyishalu Ish Ma'ais Ray'ayhu)" (Shemot 11:2-3).

The Rav ZT'L explained the different terminology used in these verses, in the first verse neighbors and house mates and in the other a person should request from his friends.

The term She'ayla throughout Tanach means to request or to demand something, not (in the simple definition) to borrow. When Hashem tells Moshe that a woman should request FROM her neighbors and a man should request FROM his friend, the connotation is to demand and take something away from them. When the Torah discusses the laws of a borrower (Sho'el, Parashat Mishpatim) the term Ma'im (from with) is used. This connotes borrowing with an obligation to repay or return the item as the original owner retains his rights to the object.

Apparently the intent of Hashem was that the objects taken by Bnay Yisrael should be given to them without reservation (Matanah Gemurah, see Rashbam, Shemot 11:2). Why was it necessary for Bnay Yisrael to demand these things? Another obvious question is why did Hashem have to bring the 10 plagues on Egypt and Paroh when He could easily have forced Paroh to let Bnay Yisrael go much more readily and quickly?

The Rav explained that Hashem was manifesting the concept of "Kophin Oso Ad Sheyomar Rotzeh Ani", we apply force to someone until the individual in question comes to the self realization that what is demanded of him is correct and he expresses his desire to comply. Hashem wanted Paroh to recognize

on his own the need to send the Jews out of Egypt and to comply with the demand of Hashem. As Paroh said "Arise and leave from among my people, also you and also all of Bnay Yisrael" (Shemot 12:31). However the question remains: why did Hashem prolong the stay of Bnay Yisrael? Could Paroh not have been made to realize this in a shorter interval?

The Rav further explained that Hashem wanted Paroh not only to allow Bnay Yisrael to leave Egypt, but to come to respect them as well. As long as they were slaves, Paroh thought of them as sub-human. Chazal say on the verse of "Who is Hashem that I shall listen to him" (Shemot 5:2) that Paroh searched through his chronicles and was not able to find the name of Hashem the God of Israel mentioned anywhere. What Chazal intended to indicate was that Paroh did not consider Bnay Yisrael a bona fide nation, therefore he saw fit to enslave them. The 10 plagues were intended to show Paroh that Bnay Yisrael were a great nation, more so than to punish him and Egypt. Paroh was made to realize that they were not a bunch of insignificant Hebrews, rather they were a great national entity. As the Torah says "And afterwards he shall send you out" (Shemot 11:1). It does not say I will take you out, rather Paroh will realize that you are a great nation and a significant entity and he will send you out.

Property ownership is an extremely important and fundamental right and principle according to the Torah. This is best illustrated by the law that one may defend his home and property from clandestine thieves (Ba B'machteres), and to struggle to protect them even to the extent of taking the life of the thief. Property, material possessions, gives a man self esteem and self value. It also commands respect from others. On the other hand, a slave has no property of his own, for whatever he acquires belongs to his master. Hashem told Moshe that "When you shall leave, you shall not leave empty handed" (Shemot 3:21). **Had Bnay Yisrael left Egypt without material possessions and wealth, they would have still been looked on as slaves. Therefore Hashem asked them to demand from the Egyptians items of value as payment for their years of service.** These items were to be taken from their neighbors and house mates, for they were the ones who had taken away their property and **self dignity** in the first place. (The Rav

noted that when the Jews were liberated from the concentration camps after the Second World War, they went to the surrounding towns to retrieve their stolen property from the local populace who so eagerly took it from them.) "And I will give the favor of this people" etc. (ibid) The Egyptians will come to see you as a nation, a people with **dignity** and no longer look upon you as slaves. Some might have thought that the Egyptians chased the Jews out of Egypt because they had become lepers. The Torah tells us just the opposite: that **they left with tremendous self respect and dignity**. One aspect of this self respect was their departing with great material wealth, Rechush Gadol. "V'nitzaltem Es Mitzrayim" (Shemot 3:22): Rashi explains V'nitzaltem as derived from the verb to save. That is to say that you shall save something for yourself when you leave: you shall save your **dignity** and earn great **respect** in the eyes of the Egyptians. As it says that Moshe gained great respect in the eyes of the Egyptians and the house of Paroh (Shemot 11:3).

The Rav explained the different terminology between neighbors and house mates in one verse and friends in the other. The Gemara teaches us that the term 'Ray'ayhu' applies exclusively to a Jew. Hashem wanted the Jews to share the wealth among themselves. A Jew living in a more affluent Egyptian neighborhood would take more wealth from his neighbors than the Jew who lived in a less affluent area. Hashem wanted the Jews to distribute the wealth more equitably. This was an extreme act of Chesed, charity, that bound the people and demonstrated their sense of a common destiny. Similarly, the Rambam writes (Matnos Aniyim 10:2) that "would not a brother take pity on his brother". If Jews do not look after their own brothers and take pity on them, who will? The different terminology reflects the desire that each Jew take possessions from their Egyptian neighbors and that they in turn should redistribute the wealth among themselves so that all Bnay Yisrael would enjoy equivalent wealth.

After the Jews left Egypt, Hashem asked them to give up a **part of their wealth to build a Mishkan** for Hashem (V'yikchu Li Trumah) (Shemot 25:2). A freed slave, who has had nothing of his own, finds it extremely difficult to willingly give up any part of his newfound possessions. **To show that they were truly free men and women, Bnay Yisrael had to demonstrate their**

willingness to give up some of their own wealth for a higher cause. Bnay Yisrael answered this call, particularly the women, who were most eager to part with their finest jewelry for the sake of building the Mishkan of Hashem. As it says that the women came forward with greater zeal than the men, "Vayavou ha'anashim al h'nashim" (Shemot 35:22).

גור אריה במדבר פרק כב פסוק ג (פרשת בלק)

ג) קצו בחייהם כמו קצתי בחיי. כך "ויקץ מואב" רצונו לומר קצו בחייהם. ומה שפירש רש"י מלת "ויקצו מפני בני ישראל" בפרשת שמות (שמות א, יב) 'נעשו כקוצים בעיניהם', וכאן לא פירש (קושית הרא"ם), היינו מפני ששם קשה למה קצו בחייהם, דלא שייך קצו בחייהם אלא כאשר מיצר לאדם, ואז קץ בחייו, ואם כן למה קצו מצרים בחייהם, שהרי לא היו ישראל מצירים את מצרים עד שקצו מצרים בחייהם, ולפיכך פירש (רש"י שמות א, יב) שנעשו כקוצים בעיניהם, אבל אין כאן לדרוש. אבל במדבר רבה (כ, ג) בפרשת וירא [בלק] דרשו גם כן (ויקצו) ["ויקץ"] נעשו כקוצים בעיניהם, והיינו מדכתב לשון "ויקץ", ולא כתב 'ויצר מפני ישראל'. ומפני שאינו כל כך פשוטו של מקרא, לא הביא רש"י זה:

בן פורת יוסף בראשית פרשת בראשית

אפס כי חיבור מצוה תתאה במצוה עלאה הוא על ידי בחינת הדעת שנקרא משה כנודע, משא"כ מי שאין בו בחינת הדעת אז אם אין דעת אין בינה (אבות פ"ג מ"ז), ואיך יוכל לקשר אל הבינה כשהוא אינו שם, שאינו משיג שם כלל. וכבר נודע כי משה רבינו נקרא רעיא מהימנא לפי שמחבר תרין ריעין דלא מתפרשין, והם חכמה ובינה ויחודים על ידי הדעת וכו'.

ובזה יובן, חכם ל"ב יקח מצו"ת זה משה, מי שהוא מייחד בין חכמה ובין בינה שנק' לב כי בינה לבא (ת"ז הקדמה יז א), זה יקח מצות, שיוכל לקשר ולחבר מצוה תתאה במצוה עלאה, והיינו הדעת שנקרא משה. וז"ש שכל ישראל נתעסקו בביזה, ר"ל מי שאינו בחינת הדעת שנקרא משה, עסק רק בביזה שהוא מעשה המצוה לחוד בלי כוונה, משא"כ בחינת משה יקח מצות, כי לבד מעשה המצוה הנ"ל לקח עוד עצמות יוסף עמו, כמ"ש בעץ חיים בשער עצמות וכלים והנשמה נקרא עצמות והגוף נקרא כלים, ויוסף שהוא יסוד, הפנימי שלו שנקרא עצמות עולה עד הדעת בסוד (בראשית מז, יב) ויכלכל יוסף את אביו וכו', וזה שאמר הכתוב (שמות יג, יט) ויקח משה את עצמות יוסף עמו, עם מצו'. וזה שאמר הכתוב בפ' בא (שמות יא, ג) ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים גם האיש משה גדול מאוד בעיני עבדי פרעה ובעיני העם וגו', הרי משה ג"כ עסק בביזה מצות ה', רק שעשה המעשה עם הכוונה של המצוה, ונחשב ב' מצות, וזה שאמר הכתוב יקח מצות, והבן.

תיבת גמא פרשת קרח אות ד

ובמשה רבינו ע"ה חכם לב יקח מצות (משלי י, ח) זה משה שכל ישראל עוסקין בביזה (סוטה יג א), אף על פי שלא היה בשיעבוד ולמה יטול חלק בביזה, תירצו ז"ל שפרעה ביישו ב' פעמים אל תוסף ראות פני ויגרש מאת פני פרעה, והמבייש לת"ח נותן ליטרא דהבא (טור חו"מ סי' א) כ"ש למשה רבינו ע"ה, והוא לא רצה ליטול כלום רק מצות, ופירשו ז"ל חכם לב יקח מצות ואויל שפתים ילבט (משלי י, ח), היינו פרעה שהוציא מילין בשפתיו נגד משה, ילבט ביסורין, ומשה רבינו לא לקח ממונו כלום כאמור, ועיין פרשת דרכים ובשאר מפרשים. וכמה גדול כח המחלוקת כמאמרם ז"ל.

בעל הטורים שמות פרק ג פסוק כא (פרשת שמות)

לא תלכו ריקם. ואחרי אלהים אחרים לא תלכו (ירמיה ז ו). כשיצאו ישראל ממצרים התרה בהם להשליך עבודה זרה שבידם (מכילתא בא יב ה) לפי שהיו מוטמעין בין הגוים כדכתיב ביחזקאל (כ ז ו) ביום ההוא נשאתי ידי להם להוציאם מארץ מצרים וגו' ואומר אליהם איש שקוצי עיניו השליכו ובגלולי מצרים אל תמאו:

